

קול צופיך

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

קֶרַח - תִּשְׁנ"ח - מֵאֵת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

אתה לא למעלה! מה חסר לך? לא חסר לך שום דבר! עושר – יש לך! כבוד – יש לך! וקורח היה מן הסנהדרין, הוא לא היה סתם אדם פשוט, היה לה מעלה גדולה. אבל היא רצתה עוד יותר! אז זה: 'אוולת – בידה תהרסנו'. אז היא וקורח וכל ה... למטה!

ואילו אשתו של און, אומרים חז"ל, אמרה לו אשתו של און לאון, מה לך אתה ללכת? אמר לה, לא, זה מחלוקת! אמרה לו, תראה, משה רבנו קרע את הים, התחילה לומר לו מי זה משה רבנו. אמר לה, לא, אנחנו נעשה... נכבוש את הממלכה. אמרה לו תשמע, מה יצא לך אם קורח למעלה או משה למעלה? הרי אתה תלמיד! מה לך אתה?! השקתה אותו יין ושמה ואתו באוהל, וכאן נראה מה שפירש גאון עוזנו ותפארתנו בעל ה"בן איש חי". וכאן נראה את הרשעות כל אנשי קרח.

היא באה ויושבת בפתח האוהל, וסתרה לשערה דראשה, הוציאה את הכיסוי מהראש, והיה לך שערות קלועים כמו שהנשים בדור הקודם היו קולעות את שער ראשן, צמות, הוציאה את זה והתחילה לפתוח את זה, סתרה, וישבה בפתח האוהל ועמדה להסתרק שמה! ודתן ואבירם רואים, לא בא און בן פלג, באו הנשיאים והוא לא בא! איפה הם? באוהל! באים לאוהל ורואים אותה יושבת בפתח האוהל. אז הם רשעים – מה אכפת להם אשה בגילוי ראש, ידברו אתה ויצעקו עליה! אבל הם היו רואים עצמם כולם קדושים והם חסידים, הם מתקרבים, אומרת להם: אתם צדיקים, אתם חסידים, אתם כולם קדושים, איך אתם מתקרבים ומדברים אתי? לכו! זה דברי חז"ל.

אומר גאון עוזנו ותפארתנו: לא מצאה דבר אחר לעשות רק ככה שער ראשה! שתוציא את הגרביים שלה! למה הוציאה רק סתרה את שערות ראשה, הדבר הזה כדי להרחיק אותם?

אומרים חז"ל – היתה אשה בשם קמחית, ולקמחית זאת היו שבעה בנים, וכל השבעה בנים האלה זכו להיות כהנים גדולים, ולא שמת אחד מהם והשני נהיה במקומו, אם מת אחד מהם, מסכנה, היתה סובלת! אלא יצא בחוץ ודיבר עם איה גוי, וניתן עליו מעט מהרוק שלו והוא נטמא וכך עלה אחיו במקומו, וכך על זה הדרך. שאלו אותה: "כל קמח – קמח, והקמח שלך איזה קמח?" קמחית קראה לה. כלומר, במה זכית לדבר הזה? אמרה להם: אני, כשאני מסתרכת בחדר, באוהל, אני שמה כיסוי לאוהל מתחת לאוהל, אני שמה על הקירות כיסוי, על החלונות כיסוי, שלא יראו קורות ביתי לא יראו שערות ראשי, שהאוכל לא יראה שערות ראשי. ולכן זכתה – אותה קמחית – לשבעה בנים כהנים גדולים. אומר גאון עוזנו ותפארתנו בעל ה"בן איש חי", באה אשתו של און ואומרת, אתם רוצים להיות כהנים גדולים, אה? (קמחית) זכתה להיות בניה כהנים גדולים בגלל שהיא שמרה על צניעות ועל כיסוי שערות ראשה, אני סותרת את שערות ראשי, ואיך אתם תהיו כהנים גדולים?! איך יהיה בעלה כהן גדול?! אז באה אליהם בכיוון הזה.

והם היו כולם קדושים, והיו עושים עצמם "לשם שמים", מדברים. אמר להם משה רבנו: "את החטאים האלה בנפשותם", הם חטאים ביסוד! לא יעזור להם תשובה! שום דבר לא יעזור להם! ומכיון שכן, אמר משה רבנו שהדרך היחידה היא שתפתח האדמה את פיה ותבלע אותם, אם הם פותחים את הפה לדבר נגד ה' ונגד משיחו, אמרה להם, מה אתם רוצים? אתם מורדים בקדוש ברוך הוא, אני שייכת לקדוש ברוך הוא, מה אתם רוצים?!

ועל כן אמר משה רבנו, אין תקנה להם רק שתפתח האדמה את פיה ותבלע אותם. ואף על פי כן כתוב: בגמרא יש מחלוקת אם קורח ועדתו – כשיבוא המשיח – יחיו או לא יחיו, יעלו או לא יעלו! אז אומרים חז"ל שלא יעלו. באה חנה והתפללה – "מוריד שאול ויעל". ירדו ויעלו, בזכות חנה הם עולים.

אבל חז"ל – כל מילה שלהם זה משהו מיוחד! חז"ל אומרים: "יתבה אבבא וסתרה לשערה". מה זה "וסתרה" לשערה? הרי סתרה זה "הרסה" אז מה

השיעור לעילוי נשמת:

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

פרשת השבוע: קרח

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ח.

הלכות בונה בשבת

כבוד מעלת הרבנים היקרים, הגבאים הנכבדים, קהל קדוש ונכבד, הצופים והמאזינים.

"ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי". רש"י שואל: מה הוא לקח? ורש"י הסביר לפי הפשט: "לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה. ועל כן תרגם התרגום ואתפליג קורח", כלומר שהוא הפליג את עצמו, חילק את עצמו, לקח את עצמו לצד. זהו: "ויקח קרח".

אבל תרגום יונתן בן עוזיאל אומר: "ויקח קורח – ונסב גולייתייא דכולא תכלא", כלומר שהוא מתכוון למה שאומרים חז"ל שקורח... למה נסמכה פרשת קורח לפרשת ציצית? וקורח – כמו שאומר רש"י – לקח את נשיאי העדה והלבישם טליתות שכולם תכלת, ועמדו לפני משה ואמרו לו: טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה? אמר להם – חייבת. התחילו לצחק עליו, אפשר טלית של מין אחד, חוט אחד של תכלת פטורה, כולה תכלת לא יפטור אותה! אז לפי דברי תרגום יונתן בן עוזיאל, פירוש "ויקח קרח", שהוא לקח את הטלית הזאת הוא וכל אנשי העדה ודתן ואבירם, וכל נשיאי העדה שהיו קשורים אתו לקחו את הטלית שכולה תכלת ואמרו למשה: כן או לא? צריך לשים לזה ציצית תכלת, חוט תכלת, או לא צריך?

משה רבנו ענה להם: כן! ויש לשאול, בשביל מה אתה עונה להם, רבונו של עולם! הרי אתה יודע שהם ליצינים, שהם רשעים, שהם רעים, והם עושים את עצמם "כולם קדושים, כולם צדיקים, כולם חסידים"! ובאמת הם היו כולם חסידים וצדיקים והיו עושים עצמם ממש חסידים. והציבור החזיק אותם בצורה כזאת: אבל הרי משה רבנו ידע, והוא החזיק אותם כמו שכתוב "חטאים בנפשותם", שחטאו בנפשותם! אבל משה רבנו אמר, אם הם שואלים אני צריך להשיב להם, שלא יחשבו שהם צודקים, לכן אמר להם את ההלכה.

ואיך אמר הרב כלי יקר, שהם רמזו לו: אם טלית שכולה תכלת לא צריך ציצית ולא צריך חוט תכלת, כל העדה כולם קדושים, מכיון שכולם קדושים אם כן מה אתה צריך לשים להם מנהיג, מה אתה צריך לשים עליהם אדם אחראי עליהם מלמעלה.

חז"ל אומרים על הפסוק: 'חכמות נשים בנתה ביתה ואוולת בידה תהרסנו' – אז 'חכמות נשים בנתה ביתה' – זו אשתו של און, 'אוולת בידה תהרסנו' – זו אשתו של קורח. אשתו של קורח באה ויש לה כבוד, יש לה עושר, אומרים "ממון קורח", עשיר קורח! לא אומרים! הוא היה עשיר גדול! הוא לקח אתו מאות מפתחות של אוצרות של כסף וזהב, הוא לקח מביתו הים ומביתו מצרים, וזה היה אחד מהאוצרות ולקח את זה הכהן, והיה לו עושר גדול! אז טוב, אם יש לך עושר גדול ויש לך הכל – שב בשקט! לא! אשתו של קורח רוצה עוד יותר.

בא קורח, מגולח, כל שיער ראשו וזקנו – בתער, כל שערו בתער, וככה היו כל הלויים. אומרת לו אשתו של קורח מה אתה עושה? אמר לה משה ציוה. היא היתה צריכה לומר, שאם משה ציוה – טוב עשה. אומרת לו, מה! קורח קרח! כמו שמך! אמר לה גם משה בעצמו ככה התגלח כל שער ראשו, הוא לוי! אמרה לו, הוא רצה לצער אתכם, רצה להרגיז אתכם, רצה לצחוק עליכם וללעוג עליכם – עשה ככה! אמר לה, זה לא יכול להיות. אמרה לו – אתה לא מבין! ואחר כך עוד הוסיפה לו: תרומה – לכהנים! אתם מקבלים מעשר – המעשר והתרומה לכהנים! והתחילה לדבר ולדבר ולהסיט אותו. מה יש? מדוע אתה לא למעלה? אתה לא כהן, לא אליצפן,

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

קרח - תשנ"ח - מאת מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אמריקאית – ניקח את זה בצורה כזאת, מיטה שהיתה עשויה מבד ומעצים והיתה המטה מתפרקת, וכשרוצים להציב אותה ולהרכיב אותה, היו מכניסים משני הצדדים עץ, מותחים את זה חזק ותוקעים את זה בתוך החור.

אז שאלו מה הדין? והגמרא מביאה: "חייב חטאת". אומר רש"י, מה החיוב שלו חטאת? "מפני שהוא תחילתו וגומרו ונמצא עושה כלי וחייב משום מכה בפטיש שהוא אב לכל גומרי מלאכה ולא משום בניין דאין בניין כלים" לדעת רש"י, וחולקים על דעת רש"י. כשאדם לוקח מיטה כמו שהגדרנו אותה ובונה בניין מיוחד בכלים, אם יש בזה איסור דאורייתא ומה האיסור? מדין מכה בפטיש או מדין בניין? אז רש"י אומר: בניין אין! רש"י אומר מדין מכה בפטיש.

אבל בגמרא משמע, והגאון מוילנא מציין את זה, הגמרא אומרת שאסור לתקוע, ואם תקע – חייב חטאת. רש"י אומר, אם היה רפוי – מותר. בערב חמה היה להם מיטה, והיו מגלגלים אותה והיו מייצבים אותה בצורה... "אמר לו: נהי דאיסורא ליכא, איסורא דרבנן מיהא איכא!" איך אתה מרכיב את המיטה? "אמר ליה, אנא כרשב"ג סבירא לי, דאם היה רפוי – מותר". אם כן, הגמרא – כשרצתה להגדיר את זה, הגמרא אומרת: "בניין מן הצד". אז שמענו מכאן שאם אדם לוקח כלי שלם ובונה אותו אז זה בניין, ובניין אסור.

כשהמציאו את ה"שעוני שבת" – והרכיבו את זה שיכבה וידליק, אז בהתחלה בהתחלה לא היו שעוני שבת, היה שעון מעורר שהיו מגלגלים אותו, מסובבים ומותחים את הקפיץ שבו, וכשמגיעה שעה מסויימת, אותו המקום ואותה הידית שהיו מסובבים בה את הקפיץ היה מסתובב, והיו קושרים בו חוט והיו שמים אותו ליד הכפתור והיה מושך את הכפתור אליו וככה היה מכבה. בהתחלה אמרו שאסור להכין את זה בערב שבת, למה? אדם עובר ברחוב ורואה חשמל דלוק, רואה בית של יהודי דלוק בו חשמל, ומקודם מי היה לו חשמל? מעטים! אז כל אחד רואה חשמל ומתפעל – אוהו! איזה יופי! פתאום הוא רואה שנכבה, אההה! היהודי הזה רשע! מכבה! אז אמרו אסור. אחר כך הכינו כולם ועשו שעונים כאלה בביתם, ואחר כך באו "שעוני שבת" והרבה אחדים באו להם בביתם את השעונים האלה, אז תכף נראה איך ההתפתחות של ההלכה הגיעה.

בהתחלה אמר עליו השלום הרב עוזיאל הראשון לציון שאסור! יבואו אנשים ויחשדו בו! ואפילו אם ישים כמה פתקאות שזה שעון שבת וישים שעון שבת – זה לא שום דבר! היה אחד בירושלים שהיה לו רדיו, ואז "רדיו" – קשה להשיג, למי היה רדיו בכלל! אז היו באים ועומדים ליד ומעבר החלונות שלו ובאים לשמוע חדשות ולשמוע דברים. אז הוא לא היה יכול להתאפק, וגם בשבת אי אפשר בלי זה... וגם היה לו מזה כבוד שעומדים מסביבו אנשים, אז שם רדיו עם שעון ושם פתקים מסביב – "הרדיו שלי פועל בשבת על ידי שעון שבת", אז בא אחד בליל שבת והוריד את כל הניירות האלה, בבוקר באים אנשים ועומדים – "שבת! איך אתה עושה?" והוא אמר להם: "לא! זה עם שעון!" אמרו לו: "מי אמר לך? זה אסור!" אמר להם: "שמת מודעות!" אמרו לו: "איזה מודעות! אין שום מודעות!" אמר להם: "בא גשם והוריד את זה, באו גנבים וגנבו את זה!". בכל אופן, כשהשעון של שבת נפוץ אמרו מותר! ומאז כל אדם שרואה בביתו של יהודי שנדלק או נכבה החשמל – יודע, וגם בביתו יש שעון שבת כזה שמדליק את החשמל ומכבה את החשמל. ועל כן מותר.

בא הגאון הרב משה פיינשטיין מאמריקה, שאלו אותו עכשו יש מזגני אויר ורוצים לעשות שעון שידליק את המזגן ויכבה את המזגן, אמר להם זה אסור! אסור! אמרו לו אבל זה בחשמל מותר, באור מותר עם שעון שבת? אמר להם, באור – כולם יש להם אור בבית, ועל כן, מכיון שכן – כולם יודעים שיש שעון שמכבה את האור, אבל מזגן לא! ואסור. אמרו לו: ומה הדין בפלטה חשמלית גם כן? אמר להם: לא! גם זה אסור! לא לכולם יש פלטה חשמלית.

זה הרסה! מה זה סתרה? הגמרא אומרת במסכת שבת: יש מחלוקת בין רבי אליעזר לבין חכמים אם מותר לאשה לקלוע את שערות ראשה בשבת, אם מותר לאשה לפתוח את שערות ראשה, את קליעת הצמות שלה בשבת, הלא באשתו של און כתוב "סתרה", מה זה סתרה? אז אומר רבי אליעזר, שאשה שסותרת את שערות ראשה או שקולעת את שערות ראשה – חייבת חטאת מדאורייתא, למה? בונה! וכשהיא מפרקת את שערות ראשה היא סותרת, הורסת, וזה כלשון חז"ל, ולכן אשתו של און – חז"ל אומרים עליה: "סותרת, בונה". אבל חכמים חולקים ואומרים שזה דומה לסותרת, דומה לבונה; זה לא ממש בונה, אלא זה כמו בונה וזה כמו סותרת ולכן זה מדרבנן ולא מדאורייתא.

ועל כן נפסקה ההלכה בשולחן ערוך שאשה – מדרבנן – אסור לה לקלוע את שערות ראשה ואסור לה גם לפרק את השערות מדין "כעין בונה" ו"כעין סותרת".

אבל זה לא רק זה, זה לא רק הקליעה, אלא כתוב "אסור לאשה לקלוע שער בשרת, ולא להתיר קליעתה". ואחרי זה כתוב גם כן: "אסור לאשה לסרוק במסרק בשבת, ואפילו אותו שעושים משער חזיר שאי אפשר שלא יעקרו השערות, אבל מותר לחוף ולפספס ביד". זאת אומרת כך: לקחת מסרק ולהסתרק, זה לא רק לאשה אלא גם לאיש, אם הוא מסרק את שערות ראשו או מסרק זקנו, או אשה שמסרת שערות ראשה – בטבעיות המסרק תולש שערות, אז יש מחלוקת אם אדם שהסתרק – אם זה איסור מהתורה או איסור מדרבנן, זה פסיק רישיה או לא פסיק רישיה, אבל האיסור איסור!

ואפילו אותו שעושים משער חזיר – זאת אומרת שלא עשוי כמו שפעם היה מעצם וכדו', היום עושים מעצם או בצורה אחרת, אלא עשוי משער חזיר – גם כן לא.

אבל הרמ"א אומר למעלה: "ויש אוסרים לחלק שער ולעשות, וכן נהגו לאסור לעשות על ידי כלי אבל באצבע בעלמא נהגו להקל". כלומר שבירה נהגו להקל.

היום אמרו, שמכיון שיש היום מברשת שיער ולא שיער חזיר שזה קשה, אלא מברשות רכות, אז אם האשה כל השבוע מסתרת במברשת – אז בשבת לא יכולה להסתרק במברשת, אלא צריך לעשות שינוי. אבל אם כל השבוע האשה מסתרת באופן רגיל, ובשבת לוקחת מברשת ומסתרת במברשת, אז המברשת הזאת בסדר ובלבד שהשערות של המברשת תהיינה רכות.

אז זהו שכתוב על אשתו של און "סתרה" – מלשון סתירה ובנין. יש בגמרא, יש חילוק בגמרא בין בניין קיר, במבנה, ובין בניין בכלים. במבנה – אם אדם קודח חור בקיר, אדם דופק מסמר בקיר, לא משנה אם דפקת מסמר חזק או קצת, אם זה רפוי או אם זה חזק, בין כך ובין כך אסור. עובר מדין בונה, ואם הוציא את זה עובר מדין סותר. בכלים – הכלל הוא כך: אם זה חזק ממש, מיד נסביר מה זה חזק ממש, אז יש בניין כלים מדאורייתא. ואם זה רפוי וכלשון הגדרת שולחן ערוך הרב ש"רפוי" פירושו של דבר שלא מוכרח להיות ממש רפוי אלא קצת רפוי גם כן, אז איסורו מדרבנן. ואם הוא רפוי ממש – מיד נסביר מה זה רפוי ממש, אז אין בזה איסור. זה בכלים.

הגמרא אומרת: "לוי בר שמואל אשכחינהו לרבי אבא ולרב הונא בר חייא דהוו קיימי אפיתחא דבי רב הונא..." הגמרא מדקדקת איפה היה... איפה עמדו לדבר. ומה אכפת לנו איפה עמדו לדבר? הגמרא מדקדקת לוי בר שמואל מצא את רבי אבא ואת רב הונא ברבי חייא ליד הדלת של רב הונא, לומר לך שאפילו הדלת של הרבנים זה חשוב, דלת של מקום זה חשוב.

והיתה השאלה: "...מהו להחזיר מיטה של טרסיים בשבת?" אומר רש"י מה זה "מיטה של טרסיים"? "צורפי נחושב או גרדיים הולכים לעיר למלאכתם ונושאים עמם מיטות של פרקים". הם נוסעים לעבודה, איפה יִשְׁנֻ? לוקחים אתם מטה מתפרקת, מי שזוכר – קוראים לזה מיטה

קול צופיך

מנחם הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

קרח - תשנ"ח - מאת מאת מנחם הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

על שעוני השבת של היום, או שעוני שבת שפעם היו עשויים עם ברק, מברגים על מספר מסויים, על השעה 13:00 או על השעה 16:00 וכדומה, וכשהברג הזה היה מגיע למקום המסויים אז הוא היה דולק והיה נדלק או נכבה.

היום - רוב ככל השעונים זה על ידי לחצן. אתה לוחץ בדבר קטן והקטנצ'יק הזה שאתה לוחץ עליו חודר פנימה לתוך השעון, וכשמגיע למקום מסויים, אז הוא עושה פעולה של הדלקה ועושה פעולה של כיבוי. הלחיצה הזאת - נקרא "תוקע". כמו שמיטה - אם אתה לוקח מיטה ומרכיב אותה, אתה תוקע ואתה בונה, וכאן זה עוד יותר חמור, כי בדרך כלל השעונים מחוברים לקיר, מחוברים לשעון, מחוברים לארון, אז אם במיטה יש מחלוקת אם זה מדין בונה או מדין מכה בפטיש, אבל בדין תוקע בדבר שהוא מחובר כולם יודעים שיש בזה איסור, איסור בונה ממש! ומכיוון שכן, אפילו אם זה היה רפוי אז זה היה אסור, כל שכן ובן בנו של קל וחומר כשאתה תוקע את אותו הלשון, אתה לוקח אותו בשעון שבת, זה תקיעה ממש, אז תקיעה ממש זה אסור וחייב מדאורייתא.

ועל כן לא להקדים ולא לאחר - זה לא יעזור שום דבר הדברים האלה כולם, ובשעונים לא לנגוע כלל, חוץ מדין מוקצה, חוץ מכל הדינים כולם, צריכים מאוד מאוד להזהר שלא לנגוע בשעון, לא להקדים ולא לאחר. הגמרא מביאה עוד דבר של תקיעה. הגמרא אומרת ש"שלח ליה רמי בר יחזקאל לרב הונא, אימא לן מילי מעלייתא דאמרת לן משמיה דרב תרתי בשבת", אמר לו, תגיד לנו איזה חידושים ימים בהלכות שבת שרב אמר. אמר לו, אני אגיד לך. כתוב בברייתא: "תניא, כירה שנשמטה אחת מירכותיה - מותר לטלטלה, שתיים אסור. רב אמר - אפילו חד נמי אסור גזירה שמא יתקע". אומר רש"י: "מירכותיה - שלה, כעין רגליים, חיישין שמא יתקע - כשמחבר לה הרגל יקבענה בחוזק והוי בונה". פה ראינו שרש"י נכנס כבר לדין בניין ולא מדין מכה בפטיש, אבל נעזוב את זה. זאת אומרת, היום אין לנו דבר כזה, אבל פעם כירה שהיו משתמשים בה, היו לה כמה רגליים, אם יש לה לדעת חכמים שני רגליים - לדעת רב אפילו רגל אחת נשמטה ממנה - אסור לך לטלטל אותה, זה כבר מוקצה ואסור לך לטלטל אותה.

ונפסקה ההלכה כך בשולחן ערוך, תגידו - עכשו הרי אין לנו כירה, אבל יש לנו דין אחר. אין לנו כירה. "כירה שנשמטה אפילו אחת מירכותיה - אסור לטלטלה. וכן ספסל ארוך שנשמט אחת מרגליה - אסור לטלטלו ולהניחו על ספסל אחר, וגם אסור להכניס הרגל לשם משום בניין", מדין בניין ולא מדין מכה בפטיש.

זאת אומרת, בא נתרם את זה ללשון שלנו, אני יושב על כסה "כזה" (כמו שהרב זצוק"ל יושב עליו בשיעור) או כמו שכל הציבור יושב על כיסה רגיל, והידית של הכיסה נשמטה, אז אם נשמטה אז אני אגיד בסדר גמור, אז אני אבוא ואשב ואני אשען בצד! אני לא אגע בכיסה הזו ובידית הזאת. אומרים חז"ל - לא! אתה תשב, ומרוב שאתה שקוע, ואם אתה לומד גמרא עוד יותר גרוע כי הראש שלך בגמרא, ותכה מכה על הידית הזאת ונמצאת תוקע בשבת. אתה בונה בשבת.

יותר מזה! נשמטה הרגל, הרגל נמצאת בצד, הידית נשמת ונמצאת בצד, והכיסה נמצא פה, אז בא הגבאי ואומר, טוב, ניקח את הכיסה החוצה - אסור לך לקחת את הכיסה החוצה, אסור לך לטלטל אותה החוצה! למה?! אתה לא יושב עליו? חיישין שמא תוציא אותו החוצה ותקח את הרגל הזו ותקח את הידית ותתקע את זה בשבת.

אומר הטורי זהב שני חידושי דינים. חידוש אחד הוא אומר, יבוא אדם ויקח את הרגל הזאת או את הידית הזאת וישים את זה במחסן למטה, איפה נמצא את זה? איפה תשים? אז ממילא זה לא יהיה מוקצה! דבר שני אומר, שמא נשברה הרגל, לא נשמטה אלא נשברה, אז מה תעשה? אם זה נשמת - תתקע, אבל אם זה נשבר מה תעשה בו? אז מכיון שנשבר - אז זה מותר.

אבל מדברי חזון איש משמע בסימן נ' שם שאלו את החזון איש אם מותר לשלם פלטה ולכוון שעון באופן שהשעון ידליק את הפלטה ביום שבת בבוקר בשעה 10:00 לדוגמא, והאדם יקח את האוכל מתוך המקרר וישים אותו על הפלטה, לא בשעה 10:00 אלא ב-9:00, וב-10:00 כשהשעון שבת ידליק לו את הפלטה - יחם לו את האוכל. אומר החזון איש שאסור והוא צודק מדין הטמנה ממש שאסורה בשבת. אבל בערב שבת - אם אדם שם אוכל על הפלטה בערב שבת או בתנור בערב שבת ושם שעון שידליק לו את זה בשבת - אומר החזון איש שמותר. ולפי דברי הרב האגרות משה איך מותר? הלא לא כולם יש להם פלטה? אלא משמע מכאן שאם אחרי שאנשים יודעים שיש שעון שבת - אז יודעים שאם נדלק או נכבה זה כבר מפורסם וזה מותר.

ועל כן מותר בערב שבת להכין את השעון שבת למאוורר או למזגנים בכדי ש... כי כל האנשים יודעים שזה נדלק ונכבה עם שעון שבת. באה תקופה שניה, גל שני. יש לאדם - נגיד לדוגמא שעון שבת שכיוון אותו שב-10:00 בלילה יכבה. והנה בשעה 09:30 (בלילה) באו לו אורחים. אם יתכבה החשמל - יגידו לו: אתה עשית במיוחד כי ידעת שנבוא ואתה רוצה לגרש אותנו, אז עשית חושך בבית. אז הוא רוצה לשחק בשעון שבת שידליק עוד חצי שעה או עוד שעה להמשיך את זה. או אחרת - יכוון את זה לשעה 22:00 והוא לא יכול לישון והוא רוצה לישון ורוצה להקדים את הכיבוי לשעה 21:00, רוצה לכוון את השעון שיכבה לו את זה בשעה 21:00 בלילה שבת. או נגיד דוגמא של המזגנים, יותר... קבעו את המזגנים להדליק את זה בשבת בבוקר בבית הכנסת, חם, להדליק את זה. בא שעון שבת והדליק את זה בשעה 08:00 בבית הכנסת, ואז היה קר מאוד בחוץ, ועוד מזגן... קור על קור! התחילו לצעוק על הגבאים, אמר הגבאי, טוב, אני אגלגל את השעון שיגרם לכיבוי מוקדם.

יש מחלוקת בעניין הנ"ל בין הפוסקים: יש מי שאומר שאם אתה רוצה להאריך את זה שימשיך עוד לדלק אז מותר, אבל אם אתה רוצה שיכבה מוקדם - אסור. ויש מי שאומר הפוך, אם אתה רוצה שיכבה מוקדם זה גרם אתה עושה גרם כיבוי מותר, אבל להדליק זה אסור. לדעת הרב מנחת שלמה, הרב שלמה זלמן עליו השלום - הוא מחלק בין החילוקים האלה. אבל לדעת הרב האגרות משה, לא בחלק א' אלא בחלק ד' - דעתו לאסור.

יסוד המחלוקת שלהם זה כך: כתוב שאם אדם היה... "תבה שאחז בה האור..." היה לו איזה מין ארגון שהתחילה להשרף, "...יכול לפרוס עור גדי מצדה האחר..." עור גדי טרי, שם מצדה השני שכשהוא תגיע לאור הגדי - לא יאחזו בה ויכבה. "...וגם עושים מחיצה בכל הכלים להפסיק בין הדליקה, ואפילו כלי חרס חדשים מלאים מים שודאי יתבקעו על ידי המים כשיגיעו אליהם הדליקה - דגרם כיבוי מותר". ואומר הרמ"א: "במקום פסידא". אז אומרים, גם פה אני עושה את השעון שיתכבה בעוד חצי שעה - גרם כיבוי! וגרם כיבוי מותר.

החולקים אומרים: לא! מתי אומרים גרם כיבוי? אם אתה לא נוגע באש, אבל פה באש אתה שם את זה בקצה השני. אבל הכפתור הזה של השעון שבת מחובר עם החשמל, אז הוא מחובר עם האש ואיך אתה יכול לנגוע בו בשבת?!

אנחנו אומרים: לא ככה ולא ככה. אנחנו אומרים בכלל מדין אחר. חזון איש אומר שאם אדם מדליק את החשמל בשבת - חייב משום מתקן מנא, אתה מתקן כלי! אתה יוצר כלי שיגרם לך, על ידי שמתחברים שני החוטים - בא לך החשמל. אתה עושה תיקון מנא. ולפי דבריו של החזון איש יצא, שאם אדם יש לו שעון שבת, וכיבה החשמל בשעה 22:00 בלילה, אין חשם בבית כולו, ולמחר בבוקר ידליק לו את זה בשעה 09:00, הוא לא רוצה מחר ב-9:00, אז הוא יאמר מה יש בכפתור הזה אין בו כלום, הוא הוריד את הכפתור ולחץ על הכפתור וראה שאין בו זרם! אז מחר - כשהשעון הזה יפעל ממילא לא יהיה לו כבר יתנתק ממנו הזרם ולא יידלק. אם תאמר משום תיקון מנא שאתה יוצא שני חוטים להעביר בו זרם חשמל אז אולי אפשר לסמוך על זה. אנחנו אומרים אחרת: אנחנו מדברים כרגע

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

קֶרַח - תִּשְׁנ"ח - מֵאֵת מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

אסור לך.

ומזה רצו ללמוד כמה דינים:

יש עוד בעיה. אומר רמ"א: "וכשרוצים, לוקחים כנף אוזן קל הקלים שלא משוה גומות ואין לכבד הבגדים (כלומר את המברשת) על ידי מכבדות (על ידי מברשת) שעשויים מקסמין (למה?) שלא ישרו קסמיהם". אתה שובר בשבת. אז קודם כל יש מי שאומר שזה בזמנס, היה פעם חדר מרוצף וחדר לא מרוצף או חיילים נמצאים באוהל – אין להם רצפה שמה, זה עפר, זה ודאי שאסור להם לטאטאות. או אם אדם – חייל באוהל – שם שטיח באוהל שלו, אבל שאר האוהלים עם עפר, אז גורין מרוצף עם שטיח או לא מרוצף. אבל היום – כל הבתים, כל העיר כולה, יש ריצוף! אז אם יש ריצוף מה אכפת לנו! מה יש לחשוש? אז לכאורה משמע מדברי הרמ"א שאין נפקא מינה אם יש ריצוף או שאין ריצוף – גוזרים אטו! אטו שתלך למילואים ויהיה לך אוהל עם עפר.

אבל בביאור הלכה כתב בשם הריב"ש, שאם רוב העיר מרצפים את הבית שלהם, או כל העיר – מרצפים את העיר שלהם, אז זה מותר לטאטא את הבית ביום שבת. זה דבר אחד. דבר שני, בנוגע למטאטא שהיה פעם. היה להם מטאטא שהיה עשוי מקש, והמטאטא הזה באמת היה נשבר, היום המטאטאים נמצאים ועשויים משערות או מניילון דק, הם לא נשברים, הם רכים, אומר המשנה ברורה, שחיישינו – אם זה קשה – שמא יישבר. אומר הברכי יוסף: מי מעוניין שיישבר המטאטא שלו?! מי מעוניין שלוקח מברשת שיניים, לו יצויר שאדם יש לו חניכיים טובות, ולוקח את המברשת שיניים שלו בלי סבון, בלי משחה, או מי פה בלבד, ומצחצח את שיניו ולא יוצא לו דם מהחניכיים, אז לדעת הרמ"א אסור – שמא יישבר. ויש מי שאומר שהיום – בדור שלנו – המברשות לא נשברים, מקודם היה השער מתפרק, היו מתבררים את השערות עם ראש המברשת וזה היה מתפרק, היום זה נדבק חזק ואדם מחכה שיבוא פסח להחליף את המברשת שלו, לפני כן נשאר כל הזמן בשלמותו.

אומר הברכי יוסף, אדם לא מתכוון שיישבר, ולא ניחא ליה שיישבר, וזה לא פסיק רישיה שיישבר. על כן במברשות – אם יש סיבה שיש צורך בהם, במברשות של היום, להשתמש.

אדם לוקח מטאטא, רוצה לטאטאות והידיה העץ נשמת מהמטאטא, אז בחול – תוקע את בחורה, וכשתוקעים את זה בחורה, אומר הרמ"א כך: אם רגילים לתקוע את זה רפוי – מותר לך לתקוע את זה בשבת, רפוי – כמו שהגמרא אומרת. אבל אם רגילים לתקוע את זה בחול חזק ואתה רוצה לתקוע את זה בשבת רפוי – אסור לך! אז אסור לך להחזיר את זה בחורה. ולא רק שאסור, אלא זה גם מוקצה. גם מוקצה! ואם אתה רוצה לדעת מה לעשות? ברגליים שלך תדחף את המטאטא הזה לקצה. למה? זה נשמת, שמא תחזיר ושמא תתקע.

כתוב בשולחן ערוך עוד הלכה. "אין סכין את הקרקע ולא מדיחין אותו אפילו הוא מרוצף". בבית המקדש – כשהיה חל ערב פסח בשבת, כיון שבת המקדש היה מרוצף כולו באבנים, היו מדיחים אותו ושופכים עליו מים ופוקקים את האמת המים והיה מנקה את בית המקדש, זה בבית המקדש שאין שבות. אבל בבית – אדם לא יכול לפתוח ברז מים ולהציף את הבית שלו, להדיח את הבית שלו במים, אפילו הוא מרוצף שאין בעיה שמא יעשה מלט או טיט או גיבול או בעיה של בונה, מרוצף! יש אומרים, היום הרצפות הן חיישינו שמא לא מחובר אחד לשני, בין אחד לאחד יש שמה איז מין סדק וימלא על ידי עפר הזה יתמלא באותו מקום – לא חיישינו לזה. אבל כתוב בשולחן ערוך: "אין מדיחין" את הבית, לא מדיחים!

העניין הוא כך: זה נכון, אם לאדם נשפך בחדר שלו קצת מים, או בא ילד תינוק והטיל מים בחדר, אני לא יכול לברך ברכת המזון, לא יכול להגיד דברי תורה, להביא סחבה – בעיה, שמא יסחוט, יש היום את המגב הזה הגומי הזה שמושך. מותר ביום שבת לשפוך על זה קצת מים על המי רגליים האלה, ולגב את זה במגב הזה! אבל את כל החדר, לא משנה אם החדר גדול או החדר קטן, אתה רוצה להציף אותו במים ולגב אותו במגב – אסור לך, למרות שאין פה דין סחיטה, זה נקרא אין מדיחין, אתה מדיח את כל החדר במים וזה אסור בשבת.

דין אחד – אדם יש לו כפתור, אני מדבר על כפתור שתפרו אותו בתפירה, לא כמו היום, היום – תופרים תפירה במכונה של הכפתור באופן שאם אתה תמשוך את החוט אז הכפתור נופל, אבל מקודם היו תופרים את הכפתור ממש תפירה, ואם הכפתור היה קצת רפוי – היית מושך את החוט והיה נמשך והיית מהדק את הכפתור על הבגד. יש מי שאומר, שאם יש לך כפתור רפוי – אסור לך ללכת עם החולצה הזאת! כמו שבכיסה אם נשמת – אסור לך, למה? כי שמא תתקן אותו, גם פה תמשוך ותתקן אותו! דבר אחר: אדם יש לו משקפיים. מרכיב משקפיים. לומד עם משקפיים. והברג קצת נפתח, ההברגה קצת נפתחה. יש מי שאומר, שאסור לך להרכיב את המשקפיים האלה בשבת, למה? אתה תראה שזה קצת מתנדנד ואתה תוציא את זה ותגלגל את זה אתה ותהדק את ההברגה, ואתה תוקע בשבת! בונה בשבת!

ויש מי שאומר, שיש הבדל בין שני הדינים האלה. המשקפיים נמצאים עליי! אני לא נוגע בהם ולא מטלטל אותם. להוציא את המשקפיים ולהדק את ההברגה, על זה חז"ל לא אמרו! אם אתה לוקח את הכיסה ואתה מטלטל אותה, אם המשקפיים היו בארון ואתה מוציא אותם מהארון, יש לך משקפי קריאה או משקפי לימוד או משקפיים ללכת ברחוב, אתה מוציא אותם ואתה רואה שהוא מהודק – אז באמת זה אסור לך וזה יהיה מוקצה, אבל אם זה מורכב עליך – תשאר! אותו דבר בחולצה. אם אתה מוציא את החולצה מהארון ואתה רואה שהחולצה יש בה את הכפתור הזה והכפתור הזה הוא רפוי – אז אסור לך ללבוש את החולצה הזאת. אבל אם אתה כבר לבשת את זה – אז אנחנו לא חוששים שמא אתה תבוא ותעשה את הפעולות האלה כולם.

אז זה התקיעה היא מאוד מאוד חמורה. ולא רק זה. יש הרבה דברים שיש עניין של תקיעה, של חיבור ושל בנייה בכלים, וצריכים מאוד מאוד להזהר. הדוגמאות שאנחנו רוצים לומר: רק לדוגמא. אדם יש לו מזלג. פעם היו עושים מזלג או סכין, היו עושים את זה משני חלקים, חלק אחד עם הידיה יפה, מכסף או מעץ, וחלק אחד מהברזל של הסכין, של המזלג. אז אומר הרב שאם אדם יש לו כלי שמתפרק, וכן מזלגות או סכינים שנתפרקו על ידי שני חלקים – אסור להחזיר את זה בשבת, מדין תולדת בונה, ודינו כמו תוקע עץ לתוך קרדום או סכין והמזלג לתוך היד שלו – חייב. זאת אומרת, ברגע שאדם רואה שיש לו סכין עם שני חלקים, או מזלג משני חלקים – בהוא התפרק קצת ותוקע את זה, אתה תוקע את זה – אתה חייב. כי כשזה רפוי לא נעים לך ואתה לא נוח לך להשתמש.

ולא רק זה שאסור לך להחזיר את זה, אלא זה נהפך למוקצה, נהפך למוקצה! ואם זה מוקצה איך אתה יכול להשתמש!! אסור לך להשתמש! הרב הביא דוגמא שבדור הקודם אולי לא היה, אבל בדור הזה זה התחיל לחזור, אומר הרב שהיו נשים קולעות את שערות ראשן מבעוד יום, ואותם העשירים שדרכם לתלות תכשיט זהב על ידי החוטים שקולעים אותם בשערותיהם. מכניסים תכשיט זהב וזה נקלע בתוך השערות של הראש שלהן בכדי שייראה יפה וחלקם סרוכים לאחוריהם, לא יעשו כן בשבת, אלא יתפרו חוטים אלה שתלוי בהם התכשיט בכובע שקוראים בערבית פ"ס, ואז ילבוש את הכובע עם התכשיט וייראה התכשיט עם הכובע ביחד". כלומר, לא יתקעו את התכשיט בתוך הכובע בשבת בשני תקיעות, כל כך הדבר הזה הוא חמור.

או למשל – כתוב בשולחן ערוך, ובזה יש מחלוקת בין הפוסקים האחרונים על בניין התקופה שלנו, שאם אדם רוצה לטאטא את הבית שלו, לכבד את ביתו, אז יש לנו שתי בעיות: לפי דברי התוספות ולפי דברי הרמ"א – אנחנו כרגע לא פוסקים כמותו, וגם המשנה ברורה לא פוסק כמותו, אומר – אסור לך לטאטא את הבית בין שהרצפה מרוצפת וכל שכן אם הרצפה לא מרוצפת, למה? כי אנחנו גוזרים מרוצף אטו לא מרוצף. זה דברי הרמ"א. אבל בשולחן ערוך כתוב לא! אם זה מרוצף מותר לך, ואם לא מרוצף –

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

קֶרַח - תִּשְׁנ"ח - מֵאֵת מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

תשים שומר מותר.
אנחנו – בפרשה שלנו – כמה זהירות היא להזהר בכבוד תלמידי חכמים.
אף על פי שהם אומרים: "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע
תתנשאו על קהל ה'?" אז כתוב "וישמע משה ויפול על פניו", רש"י אמר שזה
היה סרחון רביעי.

ורש"י אמר: "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'", הביא משם חז"ל מה
שהם אמרו "כולם קדושים" – הם אומרים למשה רבנו: "רק אתה שמעת
אנוכי ה' אלקיך!! אתם לבדכם שמעתם בסיני אנוכי ה' אלקיך!! כל העדה
שמעו!!" אז "וישמע משה ויפול על פניו".

מה הבהלה הזאת שנבהל משה רבנו ונפל על פניו? רש"י אמר "סרחון
רביעי" ואמר ה' לא יסלח להם.

אומרים חז"ל שכשאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה רבנו: לך רד, חטאו
בעגל, אמר לו משה רבנו: "רבונו של עולם! מה קרה? חטאו בעגל, אז מה
יש? עבודה זרה!! עבודה זרה, אז מה יש!! אמר לו, והרי אני אמרתי "אנוכי
ה' אלקיך, לא יהיה לך אלהים אחרים על פניי", אמר לו: "רבונו של עולם!
אתה אמרת 'אנוכי ה' אלקיך לא יהיה לך אלהים אחרים על פניי' – לי
אמרת ולא להם, לוי! לא להם אמרת. אמר לו, רבונו של עולם! אני מלמד
סגוריה, אז כל מה שאני יכול להגיד אני אגיד בעד לחתום פה המשטינים.
אז זה היה הסגוריה של משה רבנו שישראל לא אמרת להם. כשבא קרח
ועדתו ואמרו "כי כל העדה כולם קדושים", כולם שמעו "אנוכי ה' אלקיך,
לא יהיה לך אלהים אחרים על פניי", אז עכשו נפל לו התרוץ הזה של "לי
אמרת ולא להם" – אז כיון שכן, אז "וישמע משה ויפול על פניו" ויחזור
הבעיה של עוון העגל.

דבר נוסף. כתוב שמשם רבנו עומד ואומר אל תפן למנחתם, לא חמור אחד
מהם נשאתי, לא הרעותי את אחד מהם, ואחר כך משה רבנו אמר הבדלו
מתוך העדה הרעה הזאת ואכלה אותם כרגע, וכך היה שהאדמה פתחה את
פיה וקרח ועדתו, וזה מחלוקת בגמרא אם קורח ובניו ודתן ואבירם גם הם
מהבלועים ומהשרופים.

כשהאדמה פתחה את פיה – אומרים חז"ל – שהבנים של קורח, כל כך היו
המומים, וכל כך היו נגד אביהם, כשנפתחה האדמה ורואים גיהנם
מלמטה, לא יכלו להגיד: "חטאנו עוינו פשענו", לא הספיקו לומר את
הדברים האלה, אבל הרהרו תשובה בלבם. קורח ועדתו – רש"י אומר
"קורח שפח היה, לפעמים יש עושר שמור לבעליו לרעתו, יש אדם פיקח
יותר מדי, על כן כתוב בגמרא ומובא רק בעין יעקב, שכשחנה התפללה
אמרה אני רוצה זרע אנשים, לא רוצה פיקח יותר מדי, אמרה – פיקח יותר
מדי זה קורח, ויצא מזה לא טוב, אדם צריך להיות "תמים היתה עם ה'
אלקיך". אם כן, בא משה רבנו ואמר... האדמה פתחה את פיה וקורח נבלע,
אבל בני קורח לא מתי כי הרהרו תשובה בלבם.

אומר גאון עוזנו ותפארתנו, עליו השלום בעל הבן איש חי אומר, כתוב
"ויקומו לפני משה", אז הפשט הוא שקמו להלחם במשה רבנו, להתווכח
אתו. אמר להם משה רבנו, מה אתם רוצים? הכל מפי הקדוש ברוך הוא!
אהרן רוצה להיות כהן? אהרן לא רצה! הכרחנו אותו! ואין לכם טענות!
טענות כאילו אישית, מדוע "הם" לא? הם מגללים את זה בכיוון הזה.

בני קורח האמינו במשה רבנו, אבל פחדו מאביהם. מה היו עושים? כשהיו
רואים את משה רבנו מתקרב, אז קורח נשאר לשבת, לא קם, אבל בני
קורח רוצים לקום בפני משה רבנו, אם יקומו – יבוא קורח ויגיד מה אתם
קמים? ויצעק עליהם! מה הם עשו? לפני שבא משה – הם עמדו, עמדו
לדבר, עמדו לתקן את החשמן, עמדו ועשו משה, הם עומדים! אז כשעבר
משה רבנו הם עומדים, הם לא חייבים לשבת ולא לעמוד! וממילא קיימו
את המצוה, זהו "ויקומו לפני משה" – לפני שבא משה רבנו קמו.

אומר הרב, ומכאן מוסר גדול, זה רק בני קורח עשו את זה, מכאן מוסר
גדול, אם אדם רואה תלמיד חכם שבא – לא יעמוד לפניו שבא, בכדי
שכשיעבור לידו לא יעמוד בפניו, אומר, שזה מצוה חשובה מאוד! אדרבה!
כשאתה רואה שהוא בא, תשב בכדי שתקיים את המצוה!

סיפרו לנו הזקנים, שמור אבי עליו השלום היה בבגד, כשהיה בית כנסת

עכשו נבוא להלכה השניה. אם אדם מרכיב משקפיים, משקפי שמש או
משקפי ראייה, ונשמט הזכוכית נשמטה מהמשקפיים, זה קורה –
כשהברגה לא מוברגת חזק ונשמט, או אדם יש לו שעון והשעון הזה
מחובר לרצועה ושעון, ולפעמים הרצועה לא מחוברת לשעון טוב, והקפיץ
נשמט; אז במשקפי שמש ובשעון אליבא דכולי עלמא זה נהפך למוקצה
ועליך לשמור אותו.

אתן לכם דוגמא אתם, אם השעון הזה היה ביד – אז מותר לך לקחת את
השעון ולשים אותו במגירה. אבל אם השעון הזה היה על השולחן – זה
מוקצה, גמרנו, אז עליך לקחת את השולחן הזה עם לחם ולקחת את המפה
הזאת עם השעון ועם הלחם – לא בזבל – אלא לשמור אותו באיזה פינה
שלא יוכל לטלטל אותו.

במשקפיים – יש מי שאומר, טוב, אם זה משקפי שמש תחמיר עליי, מה אני
אעשה? אבל משקפי קריאה אני רוצה ללמוד תורה, איך אני אעשה? אז יש
מי שאומר בסדר, תביא שומר עליך, תעמיד על ידך אחד, תאמר לו תשמע,
אני בא עם המשקפיים עם הברגה חלשה, בא עם משקפיים שאין בהם את
הזכוכית השניה, אז תשמור עליי. או ישישים את הזכוכית בחדר שלו, בבית
שלו, ויבוא לבית הכנסת עם המשקפיים האלה כאן, ואז כאן – איך יתקן?
אין חשש שמה יתקן, אז על זה מותר, אבל בעיה שכשיחזור הביתה, עליו
להסיר אותם מיד בכדי שלא יבוא לשמא יתקע.

וכל דבר שחכמים גוזרים – זה גזרה! לא יגיד "אני – לא!". אין אני – לא!
בזמן האחרון, או יותר נכון בדור הקודם – היו לוקחים לתלות בגד, היו
לוקחים גומי ותוקעים אותו בקיר, ועל ידי שהאוויר היה יוצא הגומי היה
נדבק בגומי טוב (ואקום) לא ברג, לא פטיש, לא מסמר, לא דבק, לחץ אויר.
ואחר כך אתה יכול לתלות על זה מעיל! אמרו הפוסקים – זה נקרא בניין,
אתה תוקע את זה בבניין, מה אכפת לי אם אתה תוקע את זה בלחץ אויר
או שאתה תוקע את זה בדבק או במסמר!

אבל – היום יש מגנט, ופוחדים שמא הבעל ישכח או האשה תשכח, אז
האשה מותר להזכיר לבעל שיקנה לה משהו מהשוק, וכותבת לו פתק
וכותבת לו 'תקנה לי כך וכך, שם את זה על המקרר ושם את זה על הנייר
הזה וזה נדבק'. אז להשאיר את זה בשבת – תקנה לי לחם, תקנה לי חלות,
זה לא יפה וצריכים להוציא את זה. אבל – אם האשה הזאת רוצה לשים
פתק על המקרר בערב שבת לכבות את המנורה, והמקרר הרי עשוי ממתכת,
ועל זה בא המגנט הזה ונדבק עליו, ורוצה ביום שבת בבוקר לשים פתק
אחר שהכינה מאתמול שכתוב בו להוציא את החלות מהמקרר, מה"פריז"
או להוציא משהו מהאוכל להכין לכבוד שבת, שלא תשכח – שמה את
הפתק הזה, אז הפתק הזה – אם כתוב בכתב יד זה בעיה, אסור לך לקרוא,
אבל אם זה כתוב במכונה – יכולה לשים את זה! המגנט הזה זה לא נקרא
לא תקיעה ולא בניין, לא תפירה, לא הדבקה, אלא בקלות אתה יכול
להוציא את זה. כל ילד קטן יכול למשוך את המגנט הזה. אז המגנט הזה זה
לא נקרא הדבקה, זה לא נקרא חיבור, ומותר בשבת להשתמש במגנט הזה.
אבל אם יש סוג מגנט כזה שהוא חזק מאוד שאפשר לתלות עליו בגד, נדבק
במקום או בקיר במקום אחר שאפשר לתלות עליו בגד – אז זה נקרא בניין
ולכאורה – לפחות האיסור הזה יהיה איסור מדרבנן.

חז"ל אומרים שאדם לא יקרא לאור הנר, וחז"ל אומרים שאדם אסור לו
להשתמש בעץ בשבת, אבל לאור הנר כתוב שאם אדם רוצה ללמוד תורה
בלילה והוא יחידי, יאמר לאשתו: 'תשמרי עליי'. וזה מועיל.
שואל בעל הבן איש חי, מה הדין אם אדם רוצה לעלות על העץ ולהנות,
להסתכל מלמעלה מה שיש – בשבת אסור, שמא יתלוש. יאמר לאחד –
תשמע, אמר לאשתו או לאחר תשגיח עליי שכשאני עולה על העץ, תשגיח
עליי שאני לא אתלוש! אז אומר הרב בן איש חי לא מועיל. בשביל ללמוד
תורה – אסור לך את ההשגחה הזאת, אבל לא בשביל להסתכל למעלה על
העץ להנות.

דבר שני הביא, סברה אחרת הביא. אומר: בנר – כשגזרו שלא לקרוא לאור
הנר יחידי, כשגזרו – אז לכתחילה גזרו ואמרו ואם אתה יש לך שומר –
מותר. אבל על העץ – אמרו אסור, אסור, גמרנו! לא אמרו שמא... אם

קול צופיך

מנחם הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

קרח - תשנ"ח - מאת מאת מנחם הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

תגידו ב"שמע קולנו" יהי רצון שתולכנו לשלום ותחזירנו לחיים טובים ולשלום, ומסיימים "כי אתה שומע תפילת כל פה" ברוך אתה ה' שומע תפילה" ומיידי אחר כך ממשיכים "רצה" ובוה תצאו אליבא דכולי עלמא. ואם לא – יש מי שאומר שבמקום סכנה יש לברך עם שם, ויש אומרים שלא, ועל כן בכדי לצאת מתוך ספק אתם תברכו בלי שם ורק תגידו "ברוך אתה השם" ה' ש' מ', בשומע תפילה, והקדוש ברוך הוא ישמע תפילתכם ויציל אותכם מכל צער ומכל מחבר ומכל אורב ואויב.

בנוגע למרק עם לחם יבש. קודם כל הלחם היבש הזה – יש לנו בעיה אם זה המוציא או אם זה לא המוציא. מה הבעיה? איך עושים את הפרוסות הקטנטנות האלה? האם זה לוקחים לחם ואופים לחם, ואחרי שאופים לחם פורסים אותו פרוסות, מרבעים אותו לרבעים, ואופים אותו עוד הפעם ובאמת הברכה שלו היא "המוציא לחם מן הארץ".

אבל אם הם לוקחים מתחילה רבעי רבעים של בצק, והם אופים אותו ומייבשים אותו – אז זה הברכה שלו "מזונות" כיון שאף פעם לא חל עליו דין לחם.

הלחם הזה המרובע הזה, הפרוסות המרובעות האלה הקטנות האלה (קרוטונים) – אם אדם שם כזית בתוך המרק ביחד, והם נדבקים ביחד הלחם הזה, ואדם שותה את המרק – רוצה לשתות מרק ורוצה לשבוע מהלחם הזה – אז מברך "המוציא לחם מן הארץ" אם זה אפוי כלחם והמרק יהיה פטור. אבל אם זה מזונות, יש מחלוקת גדולה בין הפוסקים אם אדם לוקח מזונות לאכול – אם הטפל למזונות יש לו דין טפל או לא. יש מי שאומר – למה לא? טפל! אני רוצה לאכול את זה כעוגה והשאר טפל. למשל – אדם רוצה לשתות כוס תה עם עוגה, יש מי שאומר תברך מזונות על עוגה והתה או הקפה הזה טפל. ויש מי שאומר לא! זה לבד וזה לבד, וזה לא טפל לעוגה.

ועל כן, אדם – שלא יכנס לתוך ספקות, יברך 'שהכל' על התה או על הקפה ואחר כך יברך 'מזונות' על הקפה ואז יצא מתוך כל הספקות האלה כולם. ואם לא – אם ברך מזונות בתחילה – לא יברך מזונות על התה.

סיכומי של דבר: מרק עם הלחם היבש, אם זה לחם – אז זה "המוציא" והמרק תפל אליו.

מרק קר בשבת – כתוב אדם – אסור להשהות שלא כדין בערב שבת או בליל שבת, ואם אדם שהה את האוכל בשבת או הטמין את האוכל אפילו בערב שבת – אז אסור לאכול אותו.

כל מה שאסור לעשות בשבת, אם אדם עושה – אז אסור לכולם. אבל יש מי שאומר, שאם השני סומך על "מאן דאמר", לפי דעה מיוחדת, למשל באו אביא לכם דוגמא: אדם יש לו תיון נמצא על המים החמים, והתה הזה – המים שבו חם בחום שהיד סולדת בו. לדעת הפוסקים שפוסקים כדעת הרמ"א – יכולים לשפוך על זה מים חמים אחרים. והפוסקים כדעת השולחן ערוך שבנוזל אנחנו לא אומרים שאין בישול אחר בישול אלא אומרים שיש בישול אחר בישול או אסור לשפוך על זה מים חמים. אז אם אדם בא אצל אשכנזי והביאו לו כוס תה – אז אם הוא רוצה להחמיר, לא רוצה לשתות כוס תה, יכול להגיד לו איך עשית את התה? איך עשית את התה? איך המים החמים? איך המים הקרים? לא ישתה. אבל מהדין יכול לשתות, למה? מכיון שלו מותר – הוא לא עשה איסור, אם לו מותר, אז מותר לעשות את זה.

וכן אותם שפוסקים כדעת הרמב"ם ולוקחים מרק ושמים אותו על הפלטה לחמם, אחרים אסור להם. אבל אותו שנוהג כך, אז אם אדם יכול לומר את זה בלשון רכה ובלשון טובה, אדוני – אני מחמיר כדעת השולחן ערוך ויש בישול אחר בישול, אל תשים את זה, אני מוכן לשתות את המרק קר – הנה מה טוב, אבל אם בעל הבית יקפיד – מכיון שלדידו מותר, אז גם לשני מותר.

השאל השני:

תודה רבה לשואל מהר ברכה. אנחנו נגשים עכשו לשואל מבאר שבע בבית

גדולה, אחרי הדרשה של בעל ה"בן איש חי", חמשת אלפים, עשרת אלפים, ובשבת הגדול עשרים אלף! אז מור אבי היה יושב בשער של בית הכנסת, וכל מי שעובר – היה קם בפניו, קטון או גדול. ואחר כך ראיתי את, עליו השלום, חכם אפרים הכהן המקובל האלקי, ועליו השלום את הרב בן ציון חזן שהדפיס את כל הספרים של הבן איש חי – ואת זה ראינו בעינינו כשהיינו בעיר העתיקה, גם הם ישבו והיו קמים, ואני – אנחנו היינו קטנים היינו, היינו עוברים פעמיים בעד שיקומו לכבודנו פעמיים, ילדים היינו! אז יום אחד אני אמרתי ל-עליו השלום לחכם בן ציון חזן, אתם חכמים גדולים עם זקן גדול, מה אתם קמים בפנינו?! אמר לי, אתה מדבר?! למדתי את זה מאבא שלך! אבא שלך בבגד היה קם עשרים אלף פעם ביום שבת (הגדול). אמרתי – הוא אומר... כשגדלו שאלנו כמה רבנים ואמרו לנו שזה נכון, והתפללנו מה כל כך...

כתוב בזוהר הקדוש, אדם שקם בפני זקן – אדם שמקיים את המצוה של 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן' – זוכה ליראת שמים! זו סגולה טובה, אם אדם רוצה להיות ירא שמים – ישב בפתח וכל מי שיעבור יקום לכבודו. זה גם הכנעה וגם כבוד, זה גם זכות ליראת שמים.

סיכומי של דבר: הלכות שבת הם הלכות קשים מאוד! פרטי פרטים, רפוי קצת, לא רפוי קצת, חזק קצת לא חזק קצת, אתם תתארו לכם – פעם אחת היה למטה אצלו בבניין של הנץ – אותו קרש שמחזיק את הרימון יצא, נתלש, יצא מקומו. מותר היה לנו להוציא את הספר תורה או אסור לנו היה להוציא את הספר תורה? הרי חיישין שמא יבוא אחד ויקח את הקרש הזה ויתקע אותו וישים עליו את הרימון! ולקחת את הקרש הזה זה מוקצה! אבל מה? מכיון שזה ספר תורה, וזה קריאה, אז אמרנו לאחד – תשימו לב שלא יתקעו, שלא יביאו את הרימונים ולא ישימו, שמנו שומר. אבל תתארו לכם אתם שלא היתה בעיה של שומר אלא היתה בעיה של תלמוד תורה – היינו נכנסים לתוך הספקות האלה.

על כן, אדם צריך לדעת – הוא שומע הלכות שבת, זה טוב מאוד, אבל העיקר הוא שאדם ילמד הלכות שבת, אדם שהוא שומע הלכות שבת ולומד הלכות שבת – נברא מלאך ששמו "שבת" ושומר על האדם שלא ייכשל ולא יבוא לידי חילול שבת.

ובזכות הלכות שבת אנחנו נזכה, כתוב "אם ישראל שומרים שתי שבתות מיידי נגאלים", שבת אחת בודאי שמרו אבותינו, אנחנו שבת אחת נשמור, ויהי רצון שנגאל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן.

פינת השואלים:

ערב טוב לכבוד מורנו ורבנו, ערב טוב קהל קדוש ונכבד. השאלות הערב הם מהישוב הר ברכה בשבועות, ולאחר מכן מהעיר באר שבע. אנחנו נתחיל מהישוב הר ברכה, את השאלה יגיש דניאל אברהם. בכבוד.

השואל:

כבוד הראשון לציון, הגאון הרב מרדכי אליהו, יאריך ה' ימיו בטוב ושנותיו בנעימים (אמן). אני תושב הישוב הר ברכה וברוך ה' הותקנה ביישובינו נקודה לקליטת שיעורי הרב וכולנו מקשיבים לשיעור. מספר שאלות לכבוד הרב. אחד – כידוע לכבודו, מקום ישובנו בגב ההר והתושבים נוסעים מדי יום לעיסוקיהם השונים ועוברים דרך כפר ערבי קטן. האם צריכים לברך תפילת הדרך עם שם ומלכות, ואפילו אם לא נסענו שבעים ושתים דקות, או נאמר בכל מקרה תפילת הדרך בלי שם ומלכות. ושאלה שניה דיני ברכות. א' – מה עלינו לברך כאשר שותים מרק עם קרוטונים שזה קוביות קטנות של לחם יבש שעל הכל "המוציא". ושאלה שניה – יש חלק מהתימנים הנוהגים לחמם מקר קר בשבת. מה יעשו אורחים שלא נהגו לחמם נוזל קר בשבת? תודה לרב.

קודם כל אתם נמצאים בהר ברכה – תחול עליהם ברכה והצלחה בכל מעשי ידיכם, וידבר שונאים תחתיהם ולא תצטרכו לשאול שאלה אם אתם עוברים דרך כפר ערבי – תיפול עליכם אימתה ופחד. אבל למעשה – מקום שמוחזק בסכנה, הדרך הטובה ביותר והשיטה הטובה ביותר, אתם שנוסעים יום יום, כשמתפללים שחרית ב"שמע קולנו" – שם לומר את הברכה של תפילת הדרך, ואז לא תכנסו למחלוקת עם שם או בלי שם,

קול צופיך

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לְקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

קֶרַח - תְּשַׁנ"ח - מֵאֵת מֵאֵת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!
שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

כנסת היכל שלמה אורן אזרד ישאל את השאלה, בכבוד.
השואל: ערב טוב לכבוד הרב ולכל המאזינים. רציתי לשאול בדיני חזרת השליח ציבור: אדם שעומד לתפילת העמידה בציבור ורוצה להאריך בתפילתו ולהוציא בקשות לתפילה המתוקנת, מצד שני – הוא רוצה להרויח גם קדושה. לכן מה הוא עושה? הוא מתפלל רצוף בלא בקשות באמצע עד לאחר "יהיו לרצון" השני, מחכה לקדושה, ואז מבקש את הבקשות שלו, ועכשיו קורה הרבה פעמים בגלל שהוא מרוכז בבקשות שלו שהוא מפסיד עניית אמנים, והרי ידוע שהוא יכול לענות "אמן" אם הוא אחר "יהיו לרצון" וצריך לענות "אמן" אם הוא לאחר "יהיו לרצון" השני. אז השאלה נשאלה האם טוב עושה שמבקש שם את הבקשות שלו כדי להרויח את הקדושה אף על פי שמפסיד את עניית האמנים, או שאסור לו לבקש את הבקשות שלו אם הוא יודע שהוא יפסיד את עניית האמנים.

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן זְצוּק"ל

אז קודם כל, יש מחלוקת בעניין אם אדם נמצא ב"אלקי נצור" ושמע קדיש או קדושה, זה ודאי שהוא חייב לענות. אלא מה יהיה הדין אם הוא שמע ברכה אם הוא חייב לענות? מה יהיה הדין אם הוא שמע אחרי "תתקבל" או אחרי חצי קדיש, אם הוא יכול לענות, אם זה דינו כמו בין "ברוך שאמר" עד "יוצר" שדינו לא כמו... יותר חמור מאשר בעלמא. לדעת הבן איש חי אם אמר "יהיו לרצון אמרי פי" הראשון – יכול לענות מה שהוא רוצה לענות, למה? כי לא גרע מלענות של "עונה מפני היראה ומפני הכבוד". ויש חולקים. על כן אנחנו ממליצים לכולם, למקרה שלכם אנחנו עוד נגיע, ממליצים לכולם אנחנו, שאם אדם נמצא ב"יהיו לרצון אמרי פי" הראשון ואמר אותו והתחיל "אלקי נצור" ושמע קדיש או קדושה – בודאי שיענה. שמע ברכה – מחלוקת, שמע וצריך לענות "אמנים" שאחרי חצי קדיש – מחלוקת! אז אומרים לו לאדם, תצא אליבא דכולי עלמא, תנענע את הרגליים שלך, תנענע! נענעת – זה נחשב כאילו גמרת, ואז תענה אתה מה שאתה רוצה לענות עכשיו, אליבא דכולי עלמא. אז ממילא יצא, שאם אדם נמצא ב"יהיו לרצון" הראשון והוא מאריך בבקשות – אז אם הוא ינענע מעט את רגליו אז הוא יוכל לענות מה שהוא רוצה אליבא דכולי עלמא.

עכשיו למקרה שאתם שואלים: אדם מתפלל ורוצה להאריך, הוא רוצה להתפלל על פרנסה, רוצה להאריך הרבה – אז אם הוא מתפלל ב"שמע קולנו" מאריך ואחרי זה מגיע לקדושה, אז אדם מפסיק איפה שהוא נמצא מפסיק וממשיך מאיפה שהחזן יגיד קדושה, ולא עונה בפיו רק שומע ומקשיב ושומע כעונה. אבל הוא נמצא ב"אלקי נצור" אמרנו שעונה.

אדם רוצה לומר בקשות אחרי אלקי נצור – ורוצה להפסיד את ה"אמנים" או את ה"ברוך הוא וברוך שמו", אז הייתי מיינץ לו לקרוא את ההקדמה של השלי"ה הקדוש, שכתב שמה שפעם אחת הוא לא ענה "אמן" על ברכה של ילד קטן וקיבל על זה עונש גדול, ומה שכתוב בזוהר הקדוש שאם אדם לא עונה "אמן" על ברכה – כמה שהדבר הזה חמור מאוד, למרות שהוא נמצא באמצע הבקשות שלו, באמצע ה"יהיו לרצון" שלו.

ויש מי שאומר, וככה משמע מהזוהר, שאם אדם אומר באמצע הברכה "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו" והשני לא עונה אמן, חס וחלילה! חס וחלילה! כאילו כופר. למה? אני אומר "שהכל נהיה בדברו" ואתה לא עונה אמן, אתה לא אומר אמת, אתה לא אומר שזה נכון שהקדוש ברוך הוא ברא את המים! אז על כן צריך מאוד מאוד להזהר, ואם רוצה לומר בקשות שיאמר בקשות, אבל לא יהיה ויחשוב ויתעמק יותר מדי בבקשות אלא יקשיב לברכות שהחזן אומר ויענה "אמן". או שיאמר בקשות, וכשיגיע החזן לסוף הברכה – יענה "אמן" על סוף הברכה.

ויהי רצון שכל הבקשות שאתם מבקשים ושנחנו מבקשים יתקבלו ברצון, וזוהר אנחנו שהקדוש ברוך הוא יגאל אותנו גאולה שלמה, וזוהר שלא יישמע בעירנו לא שוד ולא שבר ולא רעש ולא בהלה ולא פחד, ויקויים בנו הכתוב "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך וכן יהי רצון ונאמר אמן".

